

Odowiedź na interpelację nr 15361

w sprawie tzw. ustawy dezubekizacyjnej

Odpowiadający: sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Jarosław Zieliński

Warszawa, 07-11-2017

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację numer 15361 Posłów na Sejm RP Pana Marka Sowy, Pani Pauliny Hennig-Kloski, Pana Pawła Kobylińskiego, Pani Ewy Lider, Pana Radosława Lubczyka, Pani Katarzyny Lubnauer, Pana Krzysztofa Mieszkowskiego, Pana Piotra Misiło, Pana Mirosława Pampucha, Pana Ryszarda Petru, Pana Pawła Pudłowskiego, Pani Moniki Rosy, Pani Joanny Schmidt, Pani Elżbiety Stępień, Pana Mirosława Suchonia, Pana Krzysztofa Truskołaskiego, Pani Kornelii Wróblewskiej oraz Pana Witolda Zembaczyńskiego w sprawie *tzw. ustawy dezubekizacyjnej*, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Zawarty w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. *o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin* (Dz. U. z 2016 r. poz. 708, z późn. zm.), zwanej dalej „*ustawą zaopatrzeniową*”, katalog instytucji, formacji i stanowisk, w których pełniona była służba na rzecz totalitarnego państwa, został stworzony przez Instytut Pamięci Narodowej - Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu na podstawie opracowań naukowych i historycznych dostępnych w jego archiwach.

Instytut Pamięci Narodowej przekazał do Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (ZER MSWiA) 49 028 informacji o przebiegu służby na rzecz totalitarnego państwa. Z uwagi na fakt, że dane dotyczące osób objętych *tzw. dezubekizacją* ulegały dynamicznym zmianom, precyzyjne statystyki dotyczące m.in. liczby osób, które pełniły służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresach wskazanych w wystąpieniu, tj. od roku do 10 lat, opracowano po wypłacie świadczeń emerytalnych i rentowych w październiku 2017 roku (jednakże w kolejnych miesiącach przedmiotowe dane mogą ulegać zmianom). Zgodnie z informacjami przekazanymi przez ZER MSWiA, według stanu na dzień 5 października 2017 roku, *tzw. ustawą dezubekizacyjną* objęto 38 331 osób, a służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b *ustawy zaopatrzeniowej* pełniło:

- 1) w okresie do 1 roku - 1730 osób,
- 2) od 1 roku do 3 lat – 4754 osoby,
- 3) od 3 lat do 5 lat – 4 879 osób,
- 4) od 5 lat do 10 lat – 12 388 osób.

Odnosząc się natomiast do pytania dotyczącego umieszczenia w *ustawie zaopatrzeniowej* art. 15c ust. 5^[1] w kontekście zasady domniemania niewinności, należy wyjaśnić, że zasada ta jest jedną z zasad odpowiedzialności karnej, wyrażoną w art. 5 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks postępowania karnego* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, z późn. zm.), zgodnie z którym *oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym wyrokiem*.

Nie wydaje się prawidłowe przenoszenie tej zasady na grunt innych gałęzi prawa.

Przykładowo, w prawie cywilnym są znane reżimy odpowiedzialności niezależne od

zawinienia osoby zobowiązanej (tzw. odpowiedzialność na zasadzie ryzyka) czy oparte wręcz o odwrotną zasadę, która zakłada domniemanie winy – np. dłużnik kontraktowy zobowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że wzruszy wspomniane domniemanie wykazując, iż niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności [(por. art. 471 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – *Kodeks cywilny* (Dz. U. z 2017 r. poz. 459, z późn. zm.)]. Podobnie, zasady domniemania niewinności nie można odnosić do regulacji prawa administracyjnego czy prawa zabezpieczenia społecznego, w tym do postanowień *ustawy zaopatrzeniowej*.

Uregulowany w *ustawie zaopatrzeniowej* mechanizm obniżenia świadczeń emerytalnych nie stanowi formy odpowiedzialności karnej, a zatem nie można w tym przypadku w ogóle mówić o „oskarżonym” ani o winie czy niewinności. Przesłanką zastosowania wspomnianego mechanizmu nie jest – jak błędnie wskazano w pytaniu zawartym w wystąpieniu – dopuszczenie się przez świadczeniobiorcę „czynów przeciwko narodowi polskiemu” ani w ogóle popełnienie jakiegokolwiek czynu zabronionego przez prawo karne, lecz okoliczność pełnienia służby w instytucjach i formacjach enumeratywnie wymienionych w art. 13b *ustawy zaopatrzeniowej*. Tym samym przedmiotowych regulacji nie sposób oceniać z punktu widzenia zasady domniemania niewinności, która w omawianym zakresie nie może znaleźć zastosowania.

Powyższe rozumowanie znajduje oparcie m.in. w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2010 r. (sygn. akt K 6/09), którego wywody w zakresie oceny zaskarżonych rozwiązań prawnych z punktu widzenia zasady domniemania niewinności w pełni podzielił Europejski Trybunał Praw Człowieka w postanowieniu z dnia 14 maja 2013 r. w połączonych sprawach *Cichopek i inni p-ko Polsce* (skarga numer 15189/10, zob. § 158, 3. akapit postanowienia). Przywołane orzeczenia dotyczyły oceny rozwiązań zawartych w nowelizacji ustawy zaopatrzeniowej z 2009 roku^[2] (tzw. pierwszej ustawy dezubekizacyjnej), niemniej w zakresie analizy z punktu widzenia zasady domniemania niewinności zawarte w tych orzeczeniach wywody zachowują aktualność także w odniesieniu do rozwiązań wprowadzonych nowelizacją *ustawy zaopatrzeniowej* z dnia 16 grudnia 2016 roku.

Dodatkowo warto zauważyć, że uregulowanie dające możliwość doliczenia w pełnym wymiarze, na żądanie wnioskodawcy, okresów służby w latach 1944-1990 w organach bezpieczeństwa państwa, jeżeli funkcjonariusz udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjął współpracę i czynnie wspierał osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego, obowiązywało jeszcze przed nowelizacją *ustawy zaopatrzeniowej* z dnia 16 grudnia 2016 roku (por. art. 15b ust. 3 tej ustawy).

Należy również zauważyć, że przepisy *ustawy zaopatrzeniowej* były konstruowane z zamysłem ich pełnej zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, a sam fakt ich przyjęcia przez ustawodawcę jako aktu normatywnego o randze ustawy stwarza domniemanie konstytucyjności przyjętych rozwiązań. Domniemanie to może zostać wzruszone jedynie poprzez orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niekonstytucyjność zaskarżonych uregulowań prawnych.

Przedstawiając powyższe uprzejmie informuję, że w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji nie są aktualnie prowadzone prace legislacyjne mające na celu zmianę uregulowań *ustawy zaopatrzeniowej*.

Jednocześnie pragnę wskazać, że resort spraw wewnętrznych i administracji nie posiada informacji dotyczących przyczyn zgonów emerytów i rencistów ZER MSWiA oraz członków ich rodzin.

Z poważaniem

MINISTER

SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

z up. Jarosław Zieliński

Sekretarz Stanu

^[1] zgodnie z którym przepisów ust. 1-3 nie stosuje się, jeżeli osoba, o której mowa w tych przepisach, udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

^[2] tj. ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. *o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin* (Dz. U. Nr 24, poz. 145).